

Ivan Cankar

ALEŠ IZ RAZORA

Založba Bird Publisher, 2011

Naslov izvirnika:

Aleš iz Razora

Ivan Cankar

Ivan Cankar, 1907

Copyright © Bird Publisher, 2011

Založba:

Bird Publisher

DP, založništvo, d. o. o., Levčeva ulica 13, 1234 Mengeš

Telefon: +386 (1) 723 78 28

E-pošta: info@bird-publisher.com

www.bird-publisher.com

Urednik: Damjan Plut

Oblikovanje: Grafiza

PDF in e-knjiga narejena: junija 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32(0.034.2)

CANKAR, Ivan, 1876-1918

Aleš iz Razora [Elektronski vir] / Ivan Cankar. - El. knjiga. -

Mengeš : Bird Publisher, 2011

Način dostopa (URL): <http://www.bird-publisher.com/>

ISBN 978-961-6763-92-9 (pdf)

ISBN 978-961-6763-93-6 (mobi)

ISBN 978-961-6763-94-3 (ePUB)

257044736

Vse pravice pridržane. Nobenega dela te knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvorniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam.
Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod te e-knjige vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili.
Če berete to knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod te e-knjige. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

| | |
|---------------|----|
| Vsebina | 5 |
| I | 6 |
| II..... | 14 |
| III | 21 |
| IV | 29 |
| V..... | 38 |
| VI..... | 47 |

I

Zunaj je bil topel pomladni večer, okna so bila na stežaj odprta, Aleš iz Razora pa je sedel za pečjo, v misli zatopljen. Na kolenih mu je ležala debela knjiga, v usnje vezana; odprta je bila tam, kjer je govorila o življenju svetega Alojzija.

Aleš ni maral svetega Alojzija in ne drugih gosposkih svetnikov; nadalje mu tudi premladi svetniki niso bili nič pogodi; »kaj bi se otročad mešala v take reči,« je rekel; najbolj pa so ga jezili svetniki neznanih in čudnih imen. »Dioniz, Anaklet, Polikarp – kakšni svetniki so to? Bonaventura – kakor da bi zmerjal človeka, saj je drugih lepih imen zadosti; še papežem se ni zamalo zdelo, če jim je bilo ime Janez!« Izmed vseh svetnikov je cenil in spoštoval mučence, puščavnike in spoznavalce, posebno pa tiste berače, ki so vse svoje premoženje porazdelili med ljudi ter se napravili v svet prosjačit in sveto vero oznanjat. Njih najlepša čednost se mu je zdela ponižnost in stavil jih je za zgled in podobo vsem beračem, ki so prišli pred njegov prag. »Potepuh, po svetem Alešu se zgleduj! Ta ni zmerjal in klet na tihem, če mu niso nabasali malhe, še blagoslavljal je gospodarja ter molil zanj in za njegovo družino. Ti pa ne boš molil, temveč klet boš, ker nisi sveti Aleš, temveč brezbožen potepuh! Pojdi z bogom, in ko boš ti preklinjal, bom jaz molil zate!« ...

V globokih mislih ga je zalotil mrak; iz višave, od Korena, se je oglasil tenek zvon, kakor pesem otroka, tudi od Podlipe sem je zapelo in celo iz daljave, od vrhniške fare, je zazvonilo zamolklo, kakor spomin. Aleš je pokleknil pod razpelo, pokrižal se je in je molil dolgo in vzdihovaje. Molil je na glas, dolga spodnja ustnica se je hitro in cmokaje premikala; šel je človek mimo, ozrl se je proti odprtemu oknu in je pomislil: »Aleš moli, kujon!« In Aleš sam je pomislil: »Šel je človek mimo in je slišal mojo molitev, pa še zanj en očenaš, ne bo mu škodilo, neverniku!« ...

Ko je vstal ter si otepel kolena, je stopil na prag, da bi pogledal po vremenu. Lep večer je bil, miren, sladko topel, kakor more biti samo v tisti zeleni dolini, ki se vije, skrit studenec ljubljanske ravnine, od Podlipe in pod strmim Korenom proti Vrhniku. Večerna zarja je zatonila za Korenom, v vzduhu pa je še trepetala sončna svetloba, nobena zvezda še ni prodrla srebrno meglene-ga pajčolana.

Aleš se je oziral po dolini. Počasi je legal mrak na dolge lehe, na zelene loke. Srce Aleševo je bilo zadovoljno in je hvalilo Boga, ki je blagoslovil to zemljo, da je rodila kakor Jobu.

Pod hribom je stal njegov prostrani dom, gospodar doline; gosposko pobeljena hiša, kraj nje in za njo bogati hlevi, polne kašče, skedenj in šupa; nad vrati je bila velika podoba svetega Florijana, ki je stal z vedrom v roki in v rdeč plašč odet na belem oblaku ter gasil velikanski ogenj pod svojimi nogami. Tik hiše ob poti je stala kapelica, ki jo je bil dal postaviti in blagosloviti Aleš svojemu patronu na čast; svetnik je ležal pod stopnicami, v cunje oblečen, ves klavrn in ubog, poleg njega je stal sestradan pes, iztegoval je vrat ter cvilil proti nebu.

Alešev dom je stal na samem; vsi drugi domovi, čemerni in siromašni, so se skrivali visoko ob rebri, ali v zatišjih kraj doline; kakor da so bili strahoma pobegnili.

»Kaj ne gre tam tisti Jokec? Kaj ne gre tam Jokec?« je pomislil Aleš. »Ali si ti tam, Jokec?«

Na poti se je prikazal postaren kmet s čemernim, globoko razoranim obrazom.

»Hvaljen bodi Jezus Kristus!« je pozdravil in hrbet se mu je sključil, kakor pod bičem.

»Na vekomaj amen!« je odgovoril Aleš. »Kaj pa bi, Jokec? Kaj si prinesel?«

»Prinesel nič, prosit sem prišel!«

»Ali prosit? Glej, glej! Kaj pa tista lepa rjavka? Kaj pa tista rjavka?«

Tako sladko je govoril Aleš, kakor da bi rozine zobal, in ves ljubezniv je bil njegov gladko obriti svetli obraz.

»Katera rjavka?« se je prestrašil Jokec.

»Tvoja, Jokec, tvoja! Tista lepa okrogla rjavka! Takega vimena še nisem videl! Zakaj pa je nisi kar s seboj prignal?«

»Kako prignal?«

Jokec je bil ves osupel in je strmel z debelimi očmi.

»Ej, kako? Z drenovačo!« se je smejal Aleš. »Jutri je nedelja, Gospodov dan, jutri je nikar ne priženi, tudi srebra nikar ne nosi. Ampak pojutrišnjem rano, Jokec, pojutrišnjem!«

»Prišel sem prosit!«

»Kaj bi prosil? Daj cesarju, kar je cesarjevega, Bogu, kar je božjega, meni pa, kar je mojega; tako je zapisano in nikar se ne upiraj postavam!«

Dolgo je strmel Jokec, nato pa je storil nekaj takega, da se je celo Aleš začudil; privzdignil je gornjo ustnico, nategnil spodnjo ter pognal skozi črne zobe velik pljunek tako umetelno v zrak, da je padel natanko na Aleševo kučmo. Nato se je okrenil in je šel.

Aleš je gledal za njim in se je razsrdil v svojem srcu.

»O kontrabantar! Jaz vem, da zdaj preklinjaš, tako da bi te slišal, če bi ne bil že predaleč! Ampak kadar napoči sodni dan, takrat glej sam in se nikar ne oziraj name in na mojo molitev! Rjavko mi boš pa le prignal, kontrabantar!«

Ko je stopil v vežo, ga je spreletela nenadoma zelo lepa misel.

»Če bi tak brezbožnež ne bil in če bi njegovo početje ne bilo tako nespodobno – Bog vedi, kaj bi se še vse ne zgodilo! Na, bi rekel, v imenu božjem in svetega Aleša ti pustim tisto lepo rjavko, pa pojdi in moli zame! – Tako bi rekel in bilo bi zares ... zelo prijetno!«

Misel je bila tako lepa, da se ji je vdal s sladkim veseljem. Sedel je za peč, položil je roke na kolena in je gledal sanjajoč skozi odprto okno.

»Zakaj pa bi mu metal samo tisto rjavko? Vse mu lahko odpustim! Jokec, bi rekel, kar je bilo, je bilo! Brat deli z bratom, bodi tako med nama, kakor je bilo med aposteljini! In kadar ti bo sila, stopi k meni, odprta ti je skrinja in kašča! – Zakaj pa samo Jokcu? Vsem bi tako rekel, vsem, beračem in popotnikom, obloženim in nadložnim: kar je moje, je vaše; za mojo mizo zajemajte, na mojem senu počivajte! – In nazadnje, kaj bi še storil? Storil bi kakor sveti Aleš, moj patron; na prag bi stopil, pa bi sklical vse sosede in vso faro in bi oznanil: Bogu bom služil in njegovemu češčenju, nič več svetu in izkušnjavam njegovim! Nate moja hišo, moje hleve in moje kašče, moj skedenj in moja šupo; nate tudi moja polja in moje senožeti, moje pašnike in moje gozde! – Tako bi rekel in vzel malho in palico in bi šel po svetu, evangelij oznanjat ... Radoveden sem, kaj bi rekla Frčajeva Hana ... Zlomila bi jo črna zavist!«

Velikokrat je mislil Aleš tako lepe misli in vselej so se mu zasolzile oči od sladke bridkosti. Hudo je zavidal mučence iz tistih starodavnih časov, ko so krvoločni cesarji preganjali kristjane ter jih mučili na čudno umetelen način. »Lahko je bilo takrat biti mučenec in svetnik!« je pomislil Aleš. »Ampak kdo se dandanašnji briga, če se človek pokriža pod razpelom? Še ne ozro se neverniki in gredo svojo pot!« In nenadoma so švignile njegove misli v svetle oblake in gledal je s solznimi očmi, kako mučijo neverniki Aleša iz Razora, vernega kristjana. Krvoločni stotnik, tako strahotno oblečen, kakor so čuvarji ob božjem grobu, stoji velik in hud pred njim in pravi: »Stopi na ta križ, ki leži na tleh!« – »Ne stopim!« pravi Aleš. – »Stopi, ti rečem!« – »Ne stopim!« – In nato ga slečejo do nagega ter ga potisnejo, kakor svetega Vida, do pasu v kotel vrelega olja ... ali pa ga, recimo, polože na raženj, kakor svetega Lovrenca ... ali pa mu začno rezati v živo telo, kakor svetemu Jerneju ... Aleš je stanoviten, gleda v nebo in molči ... Prijeten mraz ga je spreletaval po hrbtu ob takih podobah in pomislil je ves vesel: »Frčajeva Hana bi skoprnela od nevoščljivosti ... ona bi stopila na križ, še plesala bi po njem!«

Vzdramili so ga hlapci, ki so se vračali s polja. Zlezel je z zapečka, ozmerjal je hlapce vse po vrsti z lenuhi in požeruhi, ker so imeli na mizi dišeče žgance, ko je večerjal on sam le krompir v oblicah, nato se je vrnil v izbo, zaprto in zaklenjeno vsem ljudem.

»Taki so dandanašnji ... Redi ga, oblači ga, tolarje mu šteje, janjca mu peci, sam pa puli travo ... hlapec se je vzdignil nad gospodarja, ampak Bog bo že videl njegov napuh!«

Zaklenil je duri, zabil in zadelal je okna, nato je pokleknil in je molil tako dolgo, dokler se mu ni zazehalo. Molil je in je poslušal natanko, če niso kje zaškripala vrata, kakor bi ne smela, če se ni kje oglasil korak, kjer bi ga ne bilo treba, če ni kdo izpregovoril, ki bi bilo boljše, da bi molčal. Aleš je slišal tako tenko, da je razločil v zaklenjeni in zadelani izbi, če je šel voz po dolini in če je šel proti Podlipi ali proti Vrhniku; če so se oglasili koraki blizu hiše, jih je poznal in jih je meril, vedel jim je smer in cilj; glasove je razločeval skozi zid in v daljavo, in če ni razumel besede, je razumel glas ... Dolina je spala, mir je bil pod nebom in na zemlji.

Ko je Aleš odmolil, je legel oblečen na peč. Tam je ležal vse leto, če je mrazilo, ali če je pali- lo. Težko plahto, štirikrat pregrnjeno, je imel pod glavo, noge pa so visele nizdol, če se ni sključil; kajti Aleš je bil dolg.

Po molitvi ni več veliko premišljeval, v leno spanje so se pogrezale misli in so se naposled re- snično pogreznile.

Komaj se je to zgodilo, je pod zapečkom na rahlo zaškrtalo, kakor da bi glodala miš v trhli les. Ampak, čudo božje, ni bila miš. Praskalo je kakor z močnimi, neporezanimi nohti; tičal je pod zapečkom neveren siromak in je gledal, kako bi se rešil.

»Tam ostani – kdo pa te je silil pod zapeček!« je zagodrnjal Aleš v spanju.

»Težko je življenje svetnikov!« je zastokalo zamolko izpod zapečka.

»Kaj sem ga tam pustil? S pleči vzdigni!« je svetoval usmiljeni Aleš.

Zaškripalo je, zaropotalo in življenje svetnikov se je zvrnilo na tla. Oprezno se je zasukal ne- vernik okoli debele knjige, skočil je na klop in njegova glava se je prikazala nad pečjo.

Aleš se je ozrl radoveden. Zadelana so bila okna, v izbi pa je bila tista čudna prosojna svetlo- ba, kakor je v zraku, kadar ugasne večer.